

De ervaring, die met deze geënte mazelen is verkregen, acht hij leerzaam, omdat het hier gaat om een prophylactische methode, die wellicht van algemeene beteekenis kan zijn. Dr. NICOLLE deed voorts opmerken, dat mazelen een ziekte is aan welke niemand ontkomt en waarvan de besmetting soms toch ook al opzettelijk wordt teweeggebracht, opdat de ziekte dan de kinderen zal aantasten op het voor hen meest gunstige moment. Natuurlijk had het proefkind geen nadeelige gevolgen van de proef ondervonden. Gold het een gevaarlijke ziekte: NICOLLE zou er natuurlijk geen leven aan hebben gewaagd.

Toen hij zijn onderzoekingen verrichtte aangaande den vlektyphus, wier resultaat tijdens en na den oorlog honderden en duizenden menschenlevens heeft gered, heeft hij overigens toch wel één mensch voor een enkel experiment gebruikt. Hij nam toen n.l. de proef op zichzelf (*Hbl.*).

En toch moeten wij zijn handelwijze voor onjuist houden, zelfs al zouden bij mazelen niet ook aangename verrassingen voorkomen. Bij zijn beroemde proefneming op zichzelf had de proefpersoon met volle kennis van zaken zijn toestemming gegeven. Deze eisch moet, naar ons gevoelen, bij proefnemingen op menschen *steeds* worden gesteld.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

BEHANDELING VAN LIPFURUNKELS.

I.

Twee woorden aan collega SYPKENS de tamponnade betreffende: Mijn kort betoog was een waarschuwing, geen verhandeling. Het was mij alleen te doen op het gevaar der insnijding van *lipfurunkels* te wijzen en aangezien ik tevens meen opgemerkt te hebben, dat van tamponnade te veel gebruik gemaakt wordt, heb ik als *stelregel* bijgevoegd, dat een etterhaard open behandeld dient te worden; telkens weer toch zie ik retentie als gevolg van tamponnade.

De voornaamste aanwijzing voor tamponnade is diffuse bloeding; ook heb ik het over een *etterhaard* gehad, niet over een *abscesholte*. Maar zelfs bij deze laatste wordt, mijns inziens, nog te veel gebruik gemaakt van tamponnade, die tegenover de drainage beslist op den achtergrond moet treden. De tamponnade bij infectie moet zijn een uitzondering, weggelegd voor bijzondere gevallen met bijzondere aanwijzing, het liefst in combinatie met drainage, en deze uitzondering bevestigt den regel: *een etterhaard dient open behandeld te worden.*

Amsterdam, 15 December 1920.

O. LANZ.

II.

Onder de voor den lipfurunkel aanbevolen behandelingmethoden mis ik de aanbeveling van de stuwing van BIER. Niet om er mee te beginnen, niet bij pyaemie; wel, waar de plaatselijke uitbreiding van oedeem en verkleuring er op wijst, dat het dreigt den verkeerden kant op te gaan, maar zeker en ook nog in die gevallen, waar het beslist verkeerd gaat en waar de door VAN CAMPEN in herinnering gebrachte blokkade-snedes wel te laat zou komen. Maar men is er dan niet mede af, even een zwachtel om den hals te doen; het is een geduldig probeeren, waarmee één à twee uur gemoeid kunnen zijn. Het beste neemt men als stuwingszwachtel een stuk kousenbandelastiek van ongeveer $2\frac{1}{2}$ cM. breedte en ter lengte van den halsomvang, of een daarmee overéenkommend stuk uit een goeden elastieken zwachtel geknipt, aan het eene einde voorzien van een haakje, aan het andere einde van een rij oogjes, op 1 à $1\frac{1}{2}$ cM. afstand van elkaar. Als men ze niet in voorraad heeft, is zoo iets in ieder huis in minder dan een kwartier in orde gemaakt. Om den hals komt een dun reepje watten, beiderzijds

haast de luchtpijp met een vlakke verdikking. De stuwingszwachtel wordt daarover gelegd zóó, dat hij nauwelijks gevoeld wordt, en nu begint het langzaam aanhalen, telkens een oogje verder, dan weer 5 à 15 minuten wachten, zoodat de patiënt telkens went aan het benauwende gevoel. Van te voren heeft men den patiënt en zeker de omgeving gewaarschuwd omtrent de uiterlijke gevolgen; want langzamerhand wordt het geheele gezicht gezwollen en leiblaauw; aan den gezonden kant kan hij nog wel zien; de zieke kant, die toch al geheel gezwollen en verkleurd was, gaat bijna ieder menschelijk uiterlijk verliezen. Men moet hun op het hart drukken, dat het uiterlijk verschrikkelijk zal en moet worden, anders loopt men kans, dat de omgeving (ik spreek van thuis-verpleegden), als men weg is, den zwachtel eraf haalt, omdat zij dien niet durft laten zitten. Onder al die bedrijven moet de patiënt toch weinig last er van hebben (*langzaam* vorderen), want anders houdt hij het niet uit en wij willen den zwachtel toch liefst 20 uur laten zitten. Wel kunnen wij tijdelijk den zwachtel iets lossen laten doen; wij hebben dan in het voorschrift: 1 of 2 oogjes een nauwkeurige maat. Na 20 uur gaat de zwachtel af en komt er eenige uren pauze, na afloop waarvan men een indruk krijgt van de uitwerking; daarna kan de zwachtel al of niet en misschien niet zoo sterk weer om: in dubiis non abstinence.

Ik heb hier de behandeling wat uitvoerig beschreven, maar ik meen terecht; het komt hier op een goede techniek aan en het middel wordt toegepast, juist in die gevallen, waar het om het leven gaat.

Gouda, 20 December 1920.

A. MONTAGNE JZN.

BESTRIJDING VAN GESLACHTSZIEKTEN BUITEN DE GROOTE STEDEN.

I.

Zeer terecht merkt collega JASKI op, dat alleen in den militairen dienst de lijders in het besmettelijke stadium klinisch behandeld en dus geïsoleerd worden. In de burgermaatschappij worden dergelijke patienten of in het geheel niet, of uiterst gebrekkig, of waar voldoende geneeskundige hulp beschikbaar is (d.w.z. in de centra), hoofdzakelijk poliklinisch, althans loopend, behandeld. M.i. ligt één der zwaartepunten van den strijd tegen de geslachtsziekten (vooral ten plattelande) in de beschikbaarstelling van *klinische* behandeling, terwijl in de groote steden in de eerste plaats gestreefd wordt naar *avondpoliklinieken* en de klinische hulp daar voorloopig op de tweede plaats is gesteld. De lijder in de groote stad zoekt discrete loopende behandeling, ten plattelande is deze niet mogelijk en zal hij dus opnemingsverkiezen, indien deze voor hem slechts aantrekkelijk wordt gemaakt. Het ware dus zeer aan te bevelen dergelijke centra voor klinische behandeling in het leven te roepen b.v. districts-gewijze in verband met de eerlang in te stellen districtsgezondheidsdiensten.

Indien het mogelijk ware een bepaling te scheppen, dat militairen lijdende aan een besmettelijke geslachtsziekte niet in de burgermaatschappij konden terugkeeren, alvorens zij geen gevaar voor derden meer opleveren (thans moet de militaire geneeskundige dienst hen op hun verlangen „onhersteld” toestaan te vertrekken), zou het gevaar van verspreiding der besmetting m.i. zeer belangrijk worden verminderd. Door de volkomen verschillende omstandigheden in den dienst en in de burgermaatschappij zijn ook de maatregelen, welke aanwendbaar zijn om de geslachtsziekten te bestrijden, voor deze verschillende verhoudingen ook volkomen anders en is deze bestrijding onder militaire verhoudingen ontzaggelijk veel gemakkelijker dan daar buiten. Doch ik herhaal, dat ook daar, vooral buiten de centra, maar ook in de groote steden, de beschikbaarstelling van klinische behandelingsgelegenheid in den strijd tegen de geslachtsziekten een punt van zeer ernstige overweging dient uit te maken en dat men niet tevreden moet zijn met het in het leven roepen van enkele avondpoliklinieken, hoe nuttig en noodig deze instellingen ook zijn.

's-Gravenhage, 20 December 1920.

R. BROMBERG.